

СТАНОВИЩЕ

Настоящото становище е изготвено на основание на Заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” №1063/22.04.2026г. за определяне на научно жури по процедурата за публична защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” по докторска програма „Трудова и организационна психология” в ПН 3.2 Психология, 3. Социални, стопански и правни науки, и е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, Закон за висшето образование, както и действащите Вътрешни правила на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Тема: „Самооценка и тревожност, свързани с осиновяването“

Изготвил становището: Доц. д-р Наташа Ангелова, катедра „Психология”, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Докторант: Величка Симеонова Дошева-Христова, катедра „Психология”, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Научен ръководител: проф. д-р Станислава Стоянова, катедра „Психология”, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Дисертационният труд „Самооценка и тревожност, свързани с осиновяването“ е обсъден и предложен за публична защита от катедра „Психология“ при Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”, всички документи са предоставени в срок. Процедурата е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, Закон за висшето образование, както и действащите Вътрешни правила на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Актуалност и значимост на темата: Дисертационният труд е посветен на изключително актуална и обществено значима тема, свързана с психологическите аспекти на осиновяването, а именно – взаимовръзките между самооценката и тревожността при осиновители и осиновени лица. В условията на съвременни социални промени, демографски предизвикателства и необходимост от развитие на политики за подкрепа на семейството, изследването на психологическите преживявания в процеса на осиновяване придобива особена научна и практическа значимост. Авторът убедително аргументира необходимостта от подобно изследване чрез анализ на социалната стигма, дефицитите в институционалната подкрепа и спецификите на психологическата адаптация при осиновяването. Особено ценен е стремежът проблемът да бъде разгледан едновременно в индивидуален, семеен и социален контекст. Темата се отличава с висока приложна

стойност за психологическата практика, социалната работа, семейното консултиране и системата за закрила на детето.

Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата:

Дисертационният труд е разработен в обем от 230 страници и включва увод, четири основни глави, заключение, препоръки, научни приноси, литература и приложения. Структурата е логически последователна и добре организирана. Теоретичната част демонстрира добро познаване на научната литература и основните психологически концепции. Авторката проследява различни научни позиции относно самооценката и тревожността, като използва както български, така и чуждестранни източници. Добро впечатление прави стремежът към интердисциплинарен подход и свързването на психологическите характеристики с особеностите на семейната среда, социалната стигма и идентичността при осиновяване. В изложението са анализирани: класически и съвременни концепции за самооценката; психологически механизми на тревожността; влиянието на социалната среда върху осиновителния процес; специфичните емоционални преживявания на осиновените деца и осиновителите. Теоретичният анализ е обстоен и позволява изграждането на добра концептуална основа за емпиричното изследване. **Във втора глава** емпиричната част включва ясно формулирани: цел; предмет; задачи; хипотези; изследователски дизайн; използван инструментариум; статистически методи за обработка на данните. Използвани са утвърдени психологически методики, сред които: въпросникът на Спилбъргър за ситуативна и личностна тревожност; методиката на Дембо-Рубинщайн; въпросник „Жизнени цели и смисъл в живота“. Положително впечатление прави включването на практически ориентиран раздел, съдържащ модел за групов тренинг на осиновители, кандидат-осиновители и осиновени лица, което придава приложен характер на изследването. Емпиричното изследване е добре структурирано и методологично издържано. Формулираните хипотези са логически свързани с предмета и целите на изследването. Използваният диагностичен инструментариум е адекватно подбран и съответства на поставените изследователски задачи. Осъществена е статистическа обработка на данните, която позволява извеждането на аргументирани изводи.

Трета глава предлага анализ и интерпретация на резултатите от изследването. Особено ценни са сравнителният анализ между различни групи участници; търсенето на взаимовръзки между тревожност, самооценка и жизнени цели; анализът на влиянието на социално-демографските фактори. Резултатите са представени систематизирано, а интерпретацията им е последователна и логически обоснована. Представените в дисертацията приноси имат научна стойност, сред тях могат да бъдат открити:

- Установени са взаимовръзки между тревожността, самооценката и жизнените цели при участници, свързани с осиновителния процес.
- Разгледано е влиянието на социалната стигма върху психичното благополучие на осиновители и осиновени лица.

→ Предложен е практически модел за психологическа подкрепа чрез групов тренинг.

→ Обогатена е научната литература по проблематика, която е сравнително слабо изследвана в българската психологическа наука.

Публикациите са пряко свързани с темата на дисертацията и са публикувани в научни издания.

Критични бележки и препоръки: В някаква степен недостатък на докторската дисертация е, че липсва цялостната концепция, тоест каква е причината да се изследват тези конструкти, дори целта не подсказва това. В уводната част има информация, че предложените за изследване психични феномени са рядко изследвани, но това е всичко, което обосновава мотивацията за настоящото изследване. В теоретичната част се съдържа информация за самооценката в исторически план, както и за тревожността, след това има раздел, който предлага информация за стреса преживяван от осиновявани и осиновители. В текста самооценката не е свързана концептуално с осиновяването, тоест не са предложени данни за нивото на самооценка при осиновени или осиновители или връзката ѝ с други специфични за осиновяването аспекти (ако не от научни изследвания, то поне от практиката), което би било значимо, тъй като доколкото разбирам липсва научна литература. Важно е да се обоснове включването на изследваните конструкти, за да бъде по-ясна и значимостта на научната разработка, която е безспорна, имайки предвид оскъдните прочувания в тази така деликатна емоционална сфера. Известно объркване създава и първата хипотеза, която звучи по следния начин: *Ситуативната и личностната тревожност ще корелират обратно пропорционално със самооценката при осиновени лица и при осиновители, както и при биологично свързани деца и техните родители.* Въпросът, който възниква в мен е: Какво иска да докаже докторантката с тази хипотеза, при условие, че и двете групи изследвани лица (осиновени и осиновители/биологични родители и техните деца) биха имали едни и същи резултати? Посочените бележки не намаляват научната стойност на дисертационния труд, а могат да бъдат разглеждани като насоки за бъдещи изследвания и публикации, които да бъдат по-тясно фокусирани върху конкретната проблематика.

Заклучение

Дисертационният труд на Величка Симеонова Дошева-Христова представлява самостоятелно, актуално и значимо научно изследване с ясно изразени теоретични и приложни достойнства. Представеният научен труд показва, че докторантката притежава познания по темата на дисертацията и добри компетенции в областта на дисертацията. Смятам, че научната разработка отговаря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор” по Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит

Рилски”. Въз основа на изложеното по-горе приемам, че предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на членовете на научното жури да подкрепят процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, в професионално направление: 3.2. „Психология, „Педагогическа и възрастова психология” на докторант Величка Симеонова Дошева-Христова.

17.05.2026г.
гр. Благоевград

Подпис:
(доц.д-р Наташа Ангелова)

OPINION

This opinion was prepared on the basis of Order of the Rector of the South-West University "Neofit Rilski" No. 1063/22.04.2026 for the appointment of a scientific jury for the procedure for public defense of a dissertation for the award of the a Ph.D. in the doctoral program "Pedagogical and Age Psychology" in 3.2 Psychology, 3. Social, Economic and Legal Sciences, and is in accordance with the requirements of the Act on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its Implementation, the Higher Education Act, as well as the current Internal Rules of the South-West University "Neofit Rilski".

Topic: " Self-esteem and anxiety related to adoption "

Prepared by: Assoc. Prof. Dr. Natasha Angelova, Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South -West University "Neofit Rilski".

Doctoral student: Velichka Simeonova Dosheva-Hristova , Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South -West University "Neofit Rilski".

Scientific supervisor: Prof. Dr. Stanislava Stoyanova , Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South -West University "Neofit Rilski".

The dissertation "Self - esteem and anxiety related to adoption " has been discussed and proposed for public defense by the Department of Psychology at the Faculty of Philosophy of the South -West University "Neofit Rilski", all documents have been submitted on time. The procedure is in accordance with the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its Implementation, the Higher Education Act, as well as the current Internal Rules of the South -West University "Neofit Rilski".

Relevance and importance of the topic: The dissertation is dedicated to an extremely interesting and socially significant topic related to the psychological aspects of adoption, namely - the interrelationships between self-esteem and anxiety in adoptive parents and adopted persons. In the conditions on contemporary social changes, demographic challenges and necessity from development on policies for support on family, research on psychological experiences in the process on adoption acquires of particular scientific and practical significance. The author convincingly argues the need for this kind of research through analysis on social stigma, deficits in institutional support and specifics on psychological adaptation at adoption. Especially valuable is the intention the problem to be examined simultaneously in an individual, family and social context. The topic is distinguished by a high applied value for psychological practice, social work, family consulting and the system for protection on the child.

Characteristics of the candidate's scientific and applied scientific production: The dissertation is in a volume of 230 pages and includes an introduction, four main chapters,

conclusion, recommendations, scientific contributions, literature and applications. The structure is logically consistent and well organized. The theoretical part demonstrates a good knowledge of the scientific literature and basic psychological concepts. The author traces various scientific positions on self-esteem and anxiety, using both Bulgarian and foreign sources. The striving for interdisciplinary approach and connection on psychological characteristics with features on the family environment, social stigma and identity in adoption. In the dissertation are analyzed: classical and contemporary concepts of self-esteem; psychological mechanisms of anxiety; the influence of the social environment on the adoption process; the specific emotional experiences of adopted children and adoptive parents. The theoretical analysis is comprehensive and allows the construction on good conceptual basis for the empirical study. **In the second chapter** the empirical part includes: goal; subject; tasks; hypotheses; research design; instruments; statistical methods for data processing. Established psychological methodologies were used, including: Spielberger's questionnaire for situational and personal anxiety; Dembo-Rubinstein's methodology; "Life goals and meaning in life" questionnaire. A positive impression is made by the inclusion of practically oriented section containing model for group training on adoptive parents, prospective adoptive parents and adoptees persons, which gives attached character of the study. The empirical study is well structured and methodologically correct. The formulated hypotheses are logically related to the subject and objectives of the study. The diagnostic tools used are adequately selected and correspond to the research tasks set. Statistical processing of the data has been carried out, which allows for the drawing of reasoned conclusions.

Chapter Three offers an analysis and interpretation of the results of the study. Particularly valuable are the comparative analysis between different groups of participants; the search for relationships between anxiety, self-esteem and life goals; the analysis of the influence of socio-demographic factors. The results are presented systematically, and the interpretation is consistent and logically justified. The contributions presented in the dissertation have scientific value, among them can be highlighted:

- Relationships have been established between anxiety, self-esteem, and life goals in participants related to the adoption process.
- The impact of social stigma on the mental well-being of adoptive parents and adoptees was examined.
- A practical model for psychological support through group training is proposed.
- The scientific literature on the issue, which is relatively poorly researched in Bulgarian psychological science, has been enriched.

The publications are directly related to the topic of the dissertation and are published in scientific journals.

Critical notes and recommendations: To some extent, a shortcoming of the doctoral dissertation is that the overall concept is missing, that is, what is the reason for studying these constructs, even the goal does not suggest this. In the introductory part there is information that these mental phenomena proposed for study have been rarely studied, but this is all that justifies the motivation for the present study. The theoretical part contains information about self-esteem in historical terms, as well as about anxiety, then there is a section that offers

information about the stress experienced by adoptees and adopters. In the text, self-esteem is not conceptually related to adoption, that is, no data are proposed on the level of self-esteem in adoptees or adopters or its relationship with other aspects specific to adoption (if not from scientific research, then at least from practice), which would be significant, since as far as I understand there is a lack of scientific literature. It is important to justify the inclusion of the studied constructs in order to make clearer the significance of the scientific work, which is indisputable, considering the scarce knowledge in this delicate emotional sphere. Some confusion is also created by the first hypothesis, which sounds as follows: *Situational and personal anxiety will correlate inversely with self-esteem in adopted persons and adoptive parents, as well as in biologically related children and their parents.* The question that arises in me is: What does the doctoral student want to prove with this hypothesis, provided that both groups of studied persons (adopted persons and adoptive parents/biological parents and their children) would have the same results? The above notes do not diminish the scientific value of the dissertation, but can be considered as guidelines for future research and publications that are more narrowly focused on the specific issue.

Conclusion

The dissertation work of Velichka Simeonova Dosheva-Hristova represents an independent, current and significant scientific research with clearly expressed theoretical and applied merits. The presented scientific work shows that the doctoral student possesses knowledge on the topic of the dissertation and good competencies in the field of the dissertation. I believe that the scientific work meets the conditions and procedure for awarding the educational and scientific degree "doctor" under the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for the Implementation of the Act on the Development of the Academic Staff and the Regulations for the Development of the Academic Staff of the South -West University "Neofit Rilski". Based on the above, I accept that the proposed dissertation meets the requirements set forth in the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. Therefore, I give a positive assessment of the dissertation and propose to the members of the scientific jury to support the procedure for awarding the educational and scientific degree "doctor", in the professional field: 3.2. "Psychology, "Pedagogical and Age Psychology" to doctoral student Velichka Simeonova Dosheva-Hristova .

17.05.2026.
Blagoevgrad

Signature:
(Assoc. Prof. Natasha Angelova, Ph.D.)